

Milyen Szegedet akarunk?

Kultúrbürokrácia vagy autonómia?

A kultúra Szegeden annál komolyabb dolog, semhogy bürokraták kezébe adjuk sorsát. A város kultúrát alkotó és közvetítő erejének nagysága főváros léptékű — talán azt is mondhatnám: kicsi is neki a város. Ugyanakkor jelenleg mozaikszerűen szét tört, egymással szinte nem is érintkező alkotó közösségek, egyének szigeteiből áll, ahol az integrációt (és a kiszolgáltatottságot) a (főképpen) városi kultúrbürokrácia jelenti. Lehetne-e ez másként?

A „szabadtéri”

Mérete, vonzása, gazdasági kihatása miatt a nyári szabadtéri játékok jelenthetik egy városi kulturális integráció tengelyét. A „szabadtéri” ugyanakkor ma válságban van, „utolsó bekevév” éli — hogy igazgatóját idézzem.

Jövőjét, úgy vélem, új koordináták között kell elképelnünk — s akkor talán az ügy nem is olyan reménytelen.

Képzünk el egy pillanatra a szabadtéri színpad mai terét a ronda és irdatlanul nagy nézőtér-lelőtől nélkül, csak az üres teret!

A hatalmas, impozáns tér csak egy pillanatra lenne üres, képzetünkben azonnal benépesülne, mint a város lüktető, igazi központja.

Az első képsor, mondjuk egy Mikulástól karácsonyi tartó karácsonyi ünnepi vásár népünnepélyszerűen színes forgatagát mutatná, ahogy ezt például a két Németország ősi városaiban láthatjuk.

Ezt egy húsvéti vásár követhetné, s mindkettő jól megférne a felette örökös katedrális eszméjével és vállalt missziójával; itt találhatna aztán méltó és állandó helyet az ünnepi könyvhét vására is.

Ezután persze a vásárok sora megszakadna, hogy júniusban a szétszedhető új nézőtér felállíthassák a szakemberek, s átadják a teret a nyári színpadnak augusztus végéig.

Augusztus végén már itt lehetne egy évente ismétlődő tankönyvvásár, ahol a pavilonok — mondjuk a 8 plusz 4 osztálynak és az iskolatípusoknak megfelelően szakosítottan árusítanák a szükséges tankönyveket, a tanév eleji szülői és tanári dühöket is feloldva immár. S aki nem új tankönyvet akar venni, itt juthatna hozzá a régiekhez is...

És hát a fennmaradó vasárnapok is „kiadhatók” lennének kézműves vásárok és egyéb hasznosságok céljára, beleértve a város műve-

zeti csoportjainak alkalmi fellépéseit is. A hétköznapiok csendjében pedig a diákok olvasóhelye, gyermekek futkározója és fáradt turisták pihenője lehetne...

*

Ha innen nézem a szabadtéri színpad ügyét, talán a megoldás is megtalálható. A tér jövőendő vásáraiban érdekelteket kellene megtalálni, s azt a formát, amelyben e vásártér-fórum egész évben működhetne. Nagy a gyanúm, hogy e vásártér jövődelmeiből eltarthatná az egész nyári színházat, sőt, ha a konstrukciót okosan alakítjuk ki, már a szét-szedhető nézőtér előállításához is lehetne társakat találni: kereskedelmi cégeket és egyéni kereskedőket, a városban és azon kívül, akik cserébe jogot szerezhetnének (pl. bevitt összegeik arányában 2—5 évre) a téren való árusításra.

Az autonómia feltételeiről

A város stratégiai iparága az idegenforgalom, amelynek alapkarakterét vizont a kulturális, tudományos célú vendéglátás adja. Hosszú távú koncepciójának és működtetési formáinak kialakítása azonban a jelenlegi formák túllépését igényli.

Mindenekelőtt hasznos és kívánatos lenne, hogy a vendéglátás, a kereskedelem, az idegenforgalom, az élelmiszeripar állami, szövetkezeti és privát résztvevőinek és érdekelteinek valamilyen integrációja, szövetkezése (például egy városi idegenforgalmi kamara) létrejönne. Egy ilyen társadalmi szervezet jellegű integráció lenne ugyanis képes és alkalmas — mert érdekelt — egy városi stratégia kimunkálására, s annak beláttatására is, hogy az idegenforgalom tartós fejlesztése az ezt folyamatosan megújító, fenntartó művészet és kultúra támogatása nélkül nem lehetséges.

Ma az olajipar vagy a ruhagyár éppen annyi közseg-fejlesztési adót fizet, mint a kereskedelmi-idegenforgalmi szektor, holott ez utóbbi profitkitermelésének szépségén túl éppen a város kulturális, művészeti vonzása a forrása. Ha nem akarjuk, hogy utólag rabló-gazdálkodásnak tűnjék a mai helyzet, az idegenforgalomban érdekeltek (például éves hasznuk 1-2 százalékaival) hozzájárulhatnának, mondjuk, egy ilyen célú alapítványon keresztül az idegenforgalmat valójában tápláló városi kulturális szféra működtetéséhez. A

városi tanácsi mecenatúra ugyanis a mai helyzetben nem tudja már sem működtetni, sem fenntartani a korábbi színvonalon e szférát. Az „államszocialista” kultúrafenntartásról át kell térnünk a piacfenntartott kultúra feltételeihez, legalábbis ott, ahol ez lehetséges, s ahol a piac érdekelt ebben. Egy városi idegenforgalmi szövetkezés elláthatná egy ilyen alapítvány gondozójának szerepét, annál is inkább, mert e javasolt alapítvány valójában egyfajta vállalati fejlesztési alap funkcióját is betöltené.

*

A kulturális-művészeti élet „szigeteinek” integrációja a másik fontos szükséglet, és nélkülözhetetlen. Erdei Ferenc körképe óta ugyanis változatlan a helyzet. Erdei „valami összefogott átütő erőt” hiányolt a város kulturális életéből a 60-as évek végén — s ezt ma is hiányoljuk. Ő ezt a hiányt a helyi, megyei vezetés jellegéből vezette le.

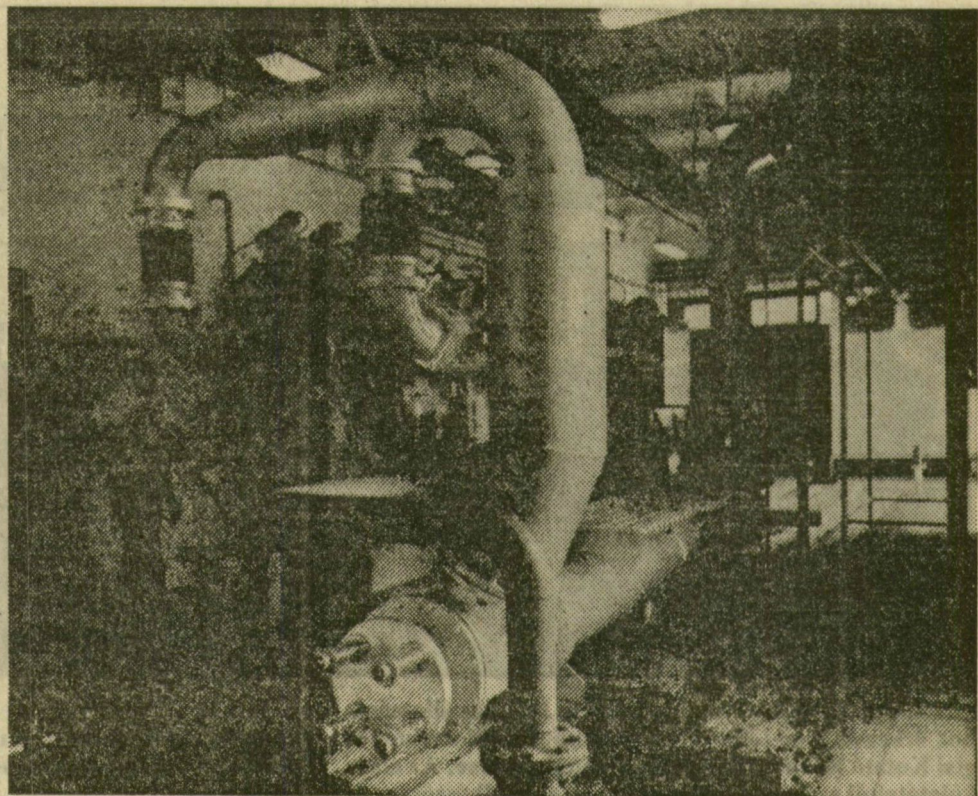
A tanulság ebből azonban az, hogy az ilyen „összefogott átütő erőt”, azaz együttműködést, szövetkezést nem a hatalomtól kell várni, és nem a politika szférájában kell akarni megteremteni, hanem a létezés közegében, és azoknak, akik ezt művelik.

Ezért hiányzik egy városi kulturális egyesület, szövet-ség típusú társadalmi szervezet, amely a város összes művészeti és kulturális csoportosulását, intézményét, személyiségét egybefogná. Ilyen egyesület nélkül ugyanis nehéz a város kulturális életének koordinálása, és hiányzik egymás ösztönzése is. Enélkül a hatalom — mint ezt tette gyakran — az egyes csoportokat, személyeket könnyen egymással szembe tudja fordítani, együttműködés helyett viszályt hintve-tartósítva.

Egy ilyen városi kulturális egyesület a nyári játékok széles szakmai alapját is alkotná, színesítené a nyári programok választékát, és az elképzelt „idegenforgalmi kamarával” együtt lehetne igazi gazdája és formálója a város kulturális „iparának”, életének.

A kultúra társadalmi-társadalmi útjait kell tehát keresnünk, amelyben a városi közhatalom a maga mecenási szerepével és szervező erejével ugyancsak megtalálna a maga helyét — bárha ez immár nem lenne persze hatalmi-monopolista szerep.

Anderle Ádám
(Vége.)

VILLAMOS ENERGIA — BIOGÁZBÓL. A település szennyvizéből nyert biogázzal a keletkező gáz egy részét villamos energiává alakítja át. A számítások szerint a 274 kilowatt teljesítményű motor beállításával máris napi 4 ezer 500-5 ezer forinttal mérséklődnek a telep energiaköltségei. Képünkön: a szennyvíztelep gázmotorja, amellyel áramot fejlesztenek. A beruházás költsége 2-3 év alatt megtérül.

Kisteleki mozaik

Egy dudás két csárdában

Szamosvári Jenőt, a Kisteleki Magyar-Szovjet Barátság Tsz elnökét idén a másik szövetkezetben, az Új Életben is elnökké választották. Ez utóbbiban a veszteséges gazdálkodás felszámolására a szanáló szervezet ajánlotta ezt az ideiglenes megoldást, a közös vezetést. E plusz feladatban a beosztottjai, különböző részterületek szakemberei is tevékeny résztvevők. A jobb, célratörőbb vezetői munkával, szilárdabb munkafegyelemmel jövő év végéig szeretnék stabilizálni a gyengélkedő gazdaságot. A tagságnak akkor kell majd dönteni, hogy tud-e és mer-e egy megújított vezetéssel ismét önálló életet kezdeni, vagy esetleg az egyesülés mellett döntenek. Addig is akad tennivaló bőven.

Az időjárás eddig kegyes volt, úgy is mondhatjuk az Isten is velük van. Aztán, hogy a megtermelt érték vevőre talál-e, s mennyiért, majd elvállal. A biztonságot erősíti, hogy minden jelentősebb termékre, termékre előre leszerződtek. Akad hosszú távú megállapodás is, a pinceszőlőknél mindkét szövetkezet 10 évre lekötötte a szőlőtermést. A gabona jól néz ki, a helyi takarmánykészítéssel feltölti mennyiségre a gabonaipar a vevő. Jövőre tervezik egy közös keverőüzem építését, ettől az áll-

latállomány jobb és olcsóbb takarmányellátását várják.

Az Új Élet Tsz-ben a szervezet és kisebb termelési szerkezet változása után a fegyelmelés és a vagyonvédelem megerősítése adja a legtöbb tennivalót. Ottjártamkor épp az egyik raktár dolgozóinak volt feladva a lecke, vagy pár nap alatt visszakerül az eltűnt portékák, vagy ki kell fizetniük az árát. Zokszó nélkül tudomásul vették, hogy itt most már ez a mód, s el kell felejteni azt az alapállást, hogy a közös vagyon a csáki szalmája. A dolgozók viszonylag kevés problémával jelentkeznek, így például azzal, hogy munkaruhát kérnek, mert eddig ez nem mindenütt volt biztosítva. Nem jelenthet gondot teljesíteni az efféle jogos kéréseket.

A műszaki fejlődés jelentős állomása, hogy a korábban megrendelt (Bauer öntözőberendezések megérkeztek, melyek segítségével a vizigényes kukoricatermesztés kockázata is csökkenthető. Az állattenyésztésben alapvető követelmény a meglévő épületek, eszközök eddigiekénél jobb kihasználása. A húsmarhatelepen kiegészítik az állományt. A lótenyésztésben is látnak fantáziát, a Mavard biztos és jól fizető vevő. Az idén 50 vemhes lovat vásárolnak, a csikó nagy érték, 40-50 ezer forintba lehet taksálni egynek az árát. A baromfiállat vállalkozóknak adták ki, így oldható meg a leggazdaságosabban a közös hasznosítás. Az általános iparosok száma igencsak megcsappant, a több mint százból 30 maradt. Most olyan rendszert keresnek, amivel ez a „mellesleges” bevétel jelentő ága-zaat stabilizálódhat, ha kisebb méretekben is, de megmaradhat.

A Magyar-Szovjet Barátság Tsz-ben most a meggy- és cseresznyeszecszont élnek. A kisebb tételű korai fajfák már leérték. A zöme még ezután következik. Jó a termés, az 50 vagonnyi mennyiség nagyrészt a hűtő- és konzervipar veszi meg. Nagyrészt rázógéppel takarítják be. Friss fogyasztásra a kézi szedésű alkalmas, csak hogy ez 10

forinttal is több költséget jelent kilónként. Minden esetre a diáktábor az idén is megszervezik. Burgonyából kisebb a terület, mint tavaly, de több termésre számítanak. Több helyre is szerződtek, emellett budapesti lakótelepeken közvetlen értékesítést is terveznek. Az állattenyésztésben a vállalkozó rendszerű baromfitartás jövedelmezősége romlott, a takarmányárak a felvásárlási áránál 3-4 forinttal többel emelkedtek. Ezt a helyzetet átmenetinek tekintik, így a különbözet egyrészt a közös magára vállalja.

Mindkét gazdaságban vannak olyan gyenge homokterületek, ahol az erdősítés a hasznosítás lehetséges módja. Hamarosan 800-900 hektár térszerződés Kisteleken. A magángazdálkodás iránt itt még kevesen érdeklődtek. Az álláspontra, hogy a földet kell venni, viheti, hisz van bőven terület. Az érték meghatározása ma a kezdeti lépések idején még esetleges. Az sem eldöntött, hogy a korábban földdel rendelkező tagoktól milyen összeget erkölcsös kérni. Ebben a kérdésben országos állásfoglalásokra, törvényre várnak. Az egyéb eladásoknál a szövetkezetektől független „becsüsök” értéktétele a mérvadó. Kisteleken a földminőségtől függően 5-12 forintos négyzetméterenkénti árak ismertek.

A termelésen túl sok minden foglalkoztatja még az ittenieket. Szamosvári Jenő szerint nagyon fontos, hogy olyan normális jogszabályok szülessenek a jövőben, amelyek feleslegessé teszik a mai értelemben vett érdekvédelmet. Az újfajta szövetkezetek inkább menedzserközpontként kellene működni. Az egyesületek, a reformkörök alakulása napjaink biztató és sok hasznos energiát felszabadító mozgatai. De az egész akkor ér valamit, ha megtalálják az igazi, az érdemi partnert, s az ország vezetését komolyan veszi e szerveződesket. Az MSZMP- és a KISZ-alapszervezet mindkét szövetkezetben megszűnt, s az újjászervezést lakóterületi alapon tartják célra vezetőnek.

T. Sz. I.

Az ítélet jogerős.

*

— Miért tört be a tanácsházára, miért gyújtotta meg azt?

— Kíváncsiságból tettem.

— Drága lesz a kíváncsikódása. Milyen ítéletre számított?

— Négy évre.

*

Az ítélet jogerős. Hat év fegyház, négy évre eltiltva a közügyek gyakorlásától, és kényszergyógyítás.

Kurtitva, ezek a 34 éves Visnyei Károly életének legutóbbi történései. Ő az, aki január 23-áról 24-ére virradó éjjel részegen betört az üllési tanácsházára, majd meggyújtotta azt — kíváncsiságból! Az érdekelte, hogy milyen költségtérítés, mennyit adóznak az emberek, a

Gyújtogatás után felújítás

Fehér ház Üllésen

célja az volt, hogy megsemmisítse a „papirokat”. Tévedett, mert az csak részben sikerült, és tévedett büntetésében is — két évet.

A tény, az akkori látvány, szomorú ma is, és az volt akkor is. Üszkös ajtó, koromfekete falak, szétolvadt számítógép... Csata utáni jelenet. Arra voltam kíváncsi, hogyan néz ki most Üllésen a tanácsháza? Már-már szép. Néhány szoba kész, lakozottak a parketták, tapéták a falakon, hófehérre mázolták az ajtókat, ablakokat.

Másutt viszont építkezési csatát. Csövekben botladoztam, homok, elcsúszott malter korcogott a talpam alatt. Gázszerek, kőművesmesterek serénykedtek-serénykednek.

A felújítást a szegedi Szoliber Kft. végzi. Láthatóan jól, és a gyújtogatás utáni állapotra emlékeztet, gyorsan. Tudni kell, hogy előre nem látható hibákat, régi építési hiányosságokat találtak a felújítók. Néhány ezek közül: a falaknak nem volt alapjuk, a feketére koromozott mennyezet va-

kolatát le kellett verni, több helyen födémcsere...

A tanács most még három helyen dolgozik: egy szolgálati lakásban, a gamesz hivatalában és a művelődési házban, a népfőnterodájában. Megtudtam, hogy az ügyfelek fogadása, gondjainak orvoslása lassabban halad. Értékelhető. Nehéz, időt rabló az egyes ügyiratok, hivatalos okmányok előkerítése, hiszen az „irattár” most a „tűztőlószertár”, ahol szinte halomban a papírok. Azt is tapasztaltam, hogy az ügyfelek megértéssel fogadják a lassúbb ügyinté- zést.

A tanácsháza rekonstrukciója várhatóan június végére befejeződik. Műanyag alapú festékekkel „öltöztetik” az épületet fehérre.

Ács S. Sándor